धनेन जायते लोकावुभौ परमिमं तथा। सत्यञ्च धर्म्मवचनं यथा नास्त्यधनस्तथा।
सर्व्वोपायैराददीत धनं यज्ञप्रयोजनं। न तुल्यदोषः स्यादेवं कार्य्याकार्य्येषु भारत।
नैतौ सम्भवतो राजन् कथञ्चिदपि पार्थिव। न ह्यरण्येषु पश्यामि धनवृद्धानहं क्वचित्।
यदिदं दृश्यते वित्तं पृथिव्यामिह किञ्चन। ममेदं स्यान्ममेदं स्यादित्येवं काङ्क्षते जनः।
न च राज्यसमो धर्म्मः कश्चिदस्ति परन्तप। धर्म्मः संशब्दितो राज्ञामापदर्थमतोऽन्यथा। ४७७५
दानेन कर्म्मणा चान्ये तपसाऽन्ये तपस्विनः। बुद्ध्या दाक्ष्येण चैवान्ये विन्दन्ति धनसञ्चयान्।
अधनं दुर्ब्बलं प्राहुर्धनेन बलवान् भवेत्। सर्व्वं धनवता प्राप्यं सर्व्वं तरति कोषवान्।
कोषेण धर्म्मः कामश्च परलोकस्तथा ह्ययं। तञ्च धर्म्मेण लिप्सेत नाधर्म्मेण कदाचन।

इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि राजधर्म्मानुशासनपर्व्वणि त्रिंशदधिकशततोऽध्यायः॥ १३० ॥ समाप्तञ्चेदं राजधर्म्मानुशासनपर्व्व॥

॥ अथ आपद्धर्म्मपर्व्व ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ क्षीणस्य दीर्घसूत्रस्य सानुक्रोशस्य बन्धुषु। परिशङ्कितवृत्तस्य श्रुतमन्त्रस्य भारत।
विभक्तपुरराष्ट्रस्य निर्द्रव्यनिचयस्य च। असम्भावितमित्रस्य भिन्नामात्यस्य सर्व्वशः। ४७८०
परचक्राभिजातस्य दुर्ब्बलस्य बलीयसा। आपन्नचेतसो ब्रूहि किं कार्य्यमवशिष्यते।
॥ भीष्म उवाच ॥ वाह्यश्चेद्विजिगीषुः स्याद्धर्म्मार्थकुशलः शुचिः। जवेन सन्धिं कुर्व्वीत पूर्व्वपूर्व्वान् विमोचयन्।
यो धर्म्मविजिगीषुः स्याद्बलवान् पापनिश्चयः। आत्मनः सन्निरोधेन सन्धिन्तेनापि रोचयेत्।
अपास्य राजधानीं वा तरेद्द्रव्येण चापदं। तद्भावयुक्तो द्रव्याणि जीवन् पुनरुपार्ज्जयेत्।
यास्तु कोषबलत्यागात् शक्यास्तरितुमापदः। कस्तवाधिकमात्मानं सन्त्यजेदर्थधर्म्मवित्। ४७८५
अवरोधान् जुगुप्सेत का सपत्नधने दया। न त्वेवात्मा प्रदातव्यः शक्ये सति कथञ्चन।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ आभ्यन्तरे प्रकुपिते वाह्ये चोपनिपीडिते। क्षीणे कोषे श्रुते मन्त्रे किं कार्य्यमवशिष्यते।
॥ भीष्म उवाच ॥ क्षिप्रं वा सन्धिकामः स्यात् क्षिप्रं वा तीक्ष्णविक्रमः। तदापनयनं क्षिप्रमेतावत् साम्परायिकं।
अनुरक्तेन चेष्टेन हृष्टेन जगतीपतिः। अल्पेनापि हि सैन्येन महीं जयति भूमिपः।
हतो वा दिवमारोहेद्धत्वा वा क्षितिमावसेत्। युद्धे हि सन्त्यजन् प्राणान् शक्रस्यैति सलोकतां। ४७९०
सर्व्वलोकागमं कृत्वा मृदुत्वं गन्तुमेव च। विश्वासादिनयं कुर्य्याद्विश्वसेच्चाप्युपायतः।
अपक्रमिष्युः क्षिप्रं साम्ना वा परिसान्त्वयन्। विलम्बयित्वा मन्त्रेण ततः स्वयमुपक्रमेत्।

इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि आपद्धर्म्मपर्व्वणि एकत्रिंशदधिकशततोऽध्यायः॥ १३१ ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ हीने परमके धर्म्मे सर्व्वलोकाभिसंहिते। सर्व्वस्मिन् दस्युसाद्भूते पृथिव्यामुपजीवने।
केनचिद्ब्राह्मणो जीवेज्जघन्ये कालआगते। असंत्यजन् पुत्रपौत्राननुक्रोशात् पितामह।
॥ भीष्म उवाच ॥ विज्ञानबलमास्थाय जीवितव्यं तथागते। सर्व्वं साध्वर्थमेवेदमसाध्वर्थं न किञ्चन। ४७९५